

ти життєвий цикл товару, проникаючи на нові ринки, де міжнародний попит є ще ширшим, тоді як на національному ринку фірми він вже досяг зрілості; диверсифікувати свої позиції на ринку, захищаючи себе від конкуренції і досліджуючи діяльність конкурентів на інших ринках; знижувати витрати, використовуючи порівняльні переваги на ринках інших країн.

Процес розподілу сьогодні немислимий без комунікаційної підтримки, швидкого доступу до інформації та інтернету, тому актуальним є аналіз цих аспектів міжнародного маркетингу, тому що це дозволяє більш ефективно використовувати наявні ресурси, скорегувати обрані фірмою стратегії і вплинути на кінцеві результати діяльності. Контроль цих кінцевих результатів дозволяє виявити ті місця, де існують проблеми або виявляються нові невикористані можливості.

Таким чином, для успішної маркетингової діяльності на зовнішніх ринках необхідно докласти більш значні і цілеспрямовані зусилля, ніж це потрібно на внутрішньому ринку, при цьому дотримуватися принципів маркетингу, методи і процедури. Необхідно вивчати закордонні ринки, їх можливості і вимоги. Це є більш складним і трудомістким, ніж дослідження внутрішнього ринку. Далі слід зазна-

чити, що для ефективної діяльності необхідно творчо використовувати різні маркетингові процедури з урахуванням розвитку ринків різних країн і торговельних порядків, дотримуватися вимог зовнішніх ринків, точніше, вимогам потенційних іноземних покупців. Велике значення мають товари-новинки, які через кілька років після виходу зберігають конкурентні позиції. Практика свідчить, що вироби, які не задовольняють вимоги ринку, зазнають втрат і витрати набагато вищі, ніж проведення маркетингових досліджень даних ринків.

Міжнародний маркетинг в умовах глобалізації економіки об'єднує цілий комплекс досліджень з різних напрямків, і тому всі компоненти маркетингової діяльності слід розглядати у взаємозв'язку і взаємозалежності.

Література

1. Cateora Philip R. International marketing / Philip R. Cateora, Mary C. Gilly, John L. Graham. – McGraw-Hill/Irwin, 2011. – 659 p.
2. Levitt T. The Globalization of Markets // Harvard Business Review. – 1983. – № 61, May-June. – p. 92-102.
3. Ohmae K. The Triad World View / K. Ohmae // The Journal of Business Strategy. – 1987. – № 7 (4). – p. 8-19
4. Білорус О. Г., Власов В. І. Глобальні трансформації торгівлі: монографія / О. Г. Білорус, В. І. Власов. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 228 с.

УДК 336.225

Шкроміда Н. Я.

БЮДЖЕТУВАННЯ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ КОРПОРАТИВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

У статті розглянуто бюджетування податків як елемент системи корпоративного податкового менеджменту. Визначено необхідність бюджетування та основні завдання формування податкового бюджету підприємства. Систематизовано послідовність обліко-

во-аналітичних розрахунків процесу бюджетування податкових зобов'язань.

Ключові слова: податкове бюджетування, аналітичні розрахунки, послідовність проведення, оптимізація податкового навантаження.

Shkromyda N. Ya.

BUDGETING TAXES AND COLLECTIONS AS A ELEMENT OF CORPORATE TAX MANAGEMENT SYSTEM

The article considers the budgeting of taxes as an element of the corporate tax management system. The necessity of budgeting and the main tasks of forming the tax budget of the enterprise are determined. The sequence of accounting and

analytical calculations of the budgeting process of tax liabilities is systematized.

Key words: tax budgeting, analytical calculations, consistency, optimization of tax burden.

Вступ. На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки, який характеризується присутністю кризових явищ та невизначеністю бізнес-середовища, управління фінансово-господарською діяльністю підприємства є складним процесом, зміст якого зводиться до пошуку нових і прийняття найбільш ефективних управлінських рішень. Відомо, метою діяльності будь-якої підприємницької структури є отримання прибутку. При цьому бажання отримати прибуток є метою підприємницької діяльності, незалежно від того, якими способами підприємство досягає цього, розширенням діяльності – екстенсивний шлях або інтенсивним – підвищенням продуктивності праці, оптимізації витрат діяльності, підвищенням ефективності використання активів підприємства та ін.

Фінансовий результат діяльності підприємства за певний період часу напряму залежить від витрат, пов'язаних з фінансово-господарськими операціями. Тому з позиції управління діяльністю підприємства до категорії витрат також відносять витрати на сплату податкових зобов'язань. Проте, не завжди взаємозв'язок «чим менші податки – тим більший прибуток» є прямолінійним, оскільки зменшення розміру сплати одних податкових платежів може призвести до збільшення розміру інших, а також до штрафних санкцій з боку контролюючих органів. Тому суб'єктам господарської діяльності з метою забезпечення прибутковості власного бізнесу необхідно орієнтуватись не на тактику скорочення суми податкових платежів, а на стратегію оптимального управління господарською діяльністю на основі застосування системи методів та способів корпоративного податкового менеджменту.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день управління витратами підприємства, в тому числі і податковими зобов'язаннями, є одним із основних завдань на шляху до отримання прибутковості діяльності та забезпечення фінансової стійкості функціонування.

Відомо, податкове законодавство України передбачає нарахування та сплату суб'єктами господарювання доволі значної кількості податків та зборів, що суттєво впливає на їх загальний фінансово-майновий стан. Саме тому питання застосування методів та способів корпоративного податкового менеджменту є особливо актуальним. У цьому контексті важливим елементом системи корпоративного податкового менеджменту є податкове бюджетування.

Теоретичні та методичні проблеми процесу бюджетування податків розглядалися у працях вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема Б. А. Аманжолової, І. Ансоффа, І. О. Бланка, Т. В. Бодрової, К. Брейлі, В. П. Вишневського, С. Ф. Голова, А. І. Даниленка, Т. І. Єсфименко, В. С. Загорського, Ю. Б. Іванова, Г. П. Киришка, А. І. Крисоватого, А. Я. Кізіма, В. В. Карпової, К. Ф. Ковальчука, В. Ф. Комарова, О. Є. Кузьміна, І. О. Луніної, П. В. Мельника та ін.

Результати. У корпоративному податковому менеджменті особливе місце займає бюджетування податкових зобов'язань, в ході якого прогноуються суми податкових платежів в планованому періоді. Податкове бюджетування засновано на виборі оптимальних рішень в області податкових доходів і податкових витрат з метою отримання максимуму податкового прибутку.

Аналіз літературних джерел дозволяє стверджувати, що немає єдиного підходу вчених щодо процесу податкового бюджетування. З одного боку бюджетування можна розглядати як елемент комплексної системи управління підприємством, яка включає облік, контроль, планування та аналіз всіх показників фінансово-господарської діяльності, а з іншого – бюджетування розглядається як технологія управлінського обліку, яка передбачає формування бюджетів визначених об'єктів обліку та їх використання з метою забезпечення прибутковості та фінансової стійкості.

Так, Н. Левченко та Я. Книш констатують, що бюджетування податків є складовою частиною загального процесу бюджетування на підприємстві, що підтверджується особливостями складання податкових бюджетів [2].

Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий, А. Я. Кізім, В. В. Карпова, досліджуючи поняття бюджетування податкових платежів, розглядають цей економічний процес як систему планових розрахунків з використанням взаємопов'язаних бюджетів підприємства, спрямована на визначення планової суми податкових платежів, що підлягають сплаті в наступних податкових періодах. На відміну від розрахунку поточних податкових платежів, бюджетування дозволяє обчислити податкові зобов'язання не тільки на поточний, але й на наступні податкові періоди [1].

Таким чином, процес бюджетування податків являє собою систему заходів, спрямовану на визначення планової суми податкових

зобов'язань, які суб'єкт господарювання має сплатити у майбутніх періодах.

Необхідність бюджетування податкових платежів на підприємстві полягає у тому, що фірма може з точністю прогнозувати відтік грошових коштів у складі витрат на сплату податків і зборів. Це дозволяє завчасно визначити потребу коштів, і у разі їх нестачі знайти додаткові джерела для їх формування, що, у свою чергу, знижує ризик появи штрафних санкцій за несплату податків.

Таким чином можна виділити основні завдання формування податкового бюджету підприємства:

- консолідація інформації про структуру податкового навантаження підприємства;
- визначення загального податкового навантаження на обраній системі оподаткування;
- сформувати платіжний календар з обліком податкових потоків;
- забезпечення координації діяльності для цілей оподаткування та забезпечення взаємозв'язків інтересів окремих підрозділів та організації в цілому;
- знизити податкові ризики та витрати на сплату штрафних санкцій;
- отримання інформації та контроль за термінами здійснення податкових платежів;
- ефективно управління витратами на сплату податкових зобов'язань;
- проведення попередньої аналізу та отримання інформації про кінцевий результат діяльності за аналізований період;
- забезпечення фінансової стійкості та поліпшення фінансового-майнового стану на основі оптимізації податкових зобов'язань.

Доведено, для формування бюджету податків і зборів підприємства слід дотримуватись наступних етапів обліково-аналітичних розрахунків:

1. Підготовчий етап – передбачає здійснення попереднього бюджетного податкового аналізу, зокрема:

- законодавчих та нормативних документів, їх змін у порівнянні з минулими бюджетними періодами;
- основних елементів податків (платники, об'єкт оподаткування, податковий період, ставки податку, податкова база, терміни сплати, звітні періоди, податкові пільги);
- визначення структури податкових зобов'язань, що підлягають сплаті відповідно до обраної системи оподаткування у звітному періоді.

2. Розрахунковий етап – передбачає бюджетне податкове планування за видами податків, а саме:

- відображення заборгованості на початок бюджетного періоду і нарахованих сум за планований період; розрахунок податкових платежів; розрахунок заборгованості по податках на кінець (на початок наступного) періоду. Здійснюється на основі операційних бюджетів з використанням додаткової інформації, яка міститься в свідоцтвах про реєстрацію права власності, технічних паспортах, договорах на оренду майна, реєстрах бухгалтерського обліку і т. д.;

- визначається коефіцієнт еластичності податків, який показує як зміниться величина того чи іншого податку при зміні податкової бази або ставки податку.

Відомо, коефіцієнт розраховується за формулою:

$$E = \frac{\Delta X / X_0}{\Delta Y / Y_0},$$

де E – коефіцієнт еластичності податків; X_0 – початковий рівень податкових надходжень (всіх податків, групи податків або окремого податку); ΔX – приріст податкових надходжень (всіх, групи податків або окремого податку); Y_0 – початковий рівень визначального фактора (дохід або ін.); ΔY – приріст аналізованого чинника.

Доречно відзначити, на основі даної інформації може бути прийнято рішення щодо здійснення оптимізації податкового навантаження підприємства. Так, до основних способів оптимізації оподаткування слід віднести:

- використання пільг, які передбачені чинним законодавством. Так, відповідно до норм Податкового кодексу суб'єкти господарювання у визначених випадках можуть обрати спеціальний режим оподаткування, що у підсумку зменшується податкове навантаження;
- дроблення бізнес-структур на окремі компоненти з метою переходу на спрощену систему оподаткування. Вказаний спосіб досягається за допомогою структуризації господарської одиниці та зміни організаційно-правової форми, при цьому не порушуючи економічної послідовності бізнес-процесів;
- формування оптимального портфелю бізнес-партнерів (контрагентів). Мається на увазі, у процесу фінансово-господарської діяльності здійснювати правильний підбір контрагентів,

фінансові правовідносини з якими дозволяють з високих ставок податків перейти на більш вигідні та, внаслідок, зменшити податкове навантаження;

– ділення складних фінансових операцій на більш спрощені господарські операції, внаслідок чого досягається оптимізація податного навантаження;

– поділ і делегування податкового навантаження на інші господарюючі суб'єкти шляхом створення дочірніх підприємств, які згідно реєстрації і розташування можуть мати податкові пільги та звільнення. За таких умов можна розвантажити основне (материнське) підприємство [5].

Основним завданням розрахункового етапу є формування податкових бюджетів підприємства, де встановлюються їх взаємозв'язки з відповідними операційними бюджетами на основі групування податкових бюджетів відповідно до структурних підрозділів. Відповідно до цього розробляється порядок складання податкових бюджетів на підставі розрахунку окремих податкових платежів підприємства, встановлюється послідовність складання та порядок відображення інформації про податкові зобов'язання у бюджетних формах.

3. Контрольний етап – покликаний здійснювати бюджетний податковий контроль, а саме: методики розрахунку показників податкового бюджету; виконання допоміжного бюджету податків; відхилень фактичних показників від планових; взаємозв'язку значень податкового бюджету і операційних бюджетів організації; пропозицій щодо коригування бюджету податків і зборів.

4. Наступний етап – бюджетний податковий аналіз, який передбачає вивчення відхилень фактичних показників від бюджетних; встановлення причин з урахуванням зміни показників операційних бюджетів організації; визначення додаткової довідкової інформації (нові об'єкти оподаткування, зміна податкової бази і ін.).

Для забезпечення раціональної організації та ефективного проведення процесу бюджетування податків і зборів на підприємстві необхідним є дотримання основних принципів:

– принцип системності – розраховані бюджети податків слід скоординувати з усіма операційними бюджетами та генеральним (зведеним);

– принцип гнучкості – бюджети податків і зборів повинні складатися таким чином, щоб

згодом була можливість їх відкоригувати залежно від непередбачених обставин;

– принцип безперервності – передбачає безупинний процес бюджетування податків, при якому раніше розроблені бюджети податків постійно аналізуються й коригуються з урахуванням змін законодавства;

– принцип точності – бюджети податків повинні бути точними, конкретизованими та деталізованими до тієї міри, що забезпечить прийняття виважених управлінських рішень;

– принцип участі – передбачається участь всіх співробітників підприємства в розробці бюджетів податків підприємства.

Встановлено, на практиці виділяють три основні підходи до організації бюджетування податків:

– «згори-вниз» – бюджетування податків здійснюється від керівництва підприємства до його структурних підрозділів;

– «знизу-вгору» – бюджетний процес розпочинається на рівні структурних підрозділів, який згодом генерується на вищих рівнях управління підприємством;

– «згори-вниз / знизу-вгору» – поєднуються попередні підходи, тобто спочатку керівництво господарюючого суб'єкта визначає параметри процесу бюджетування, якими структурні підрозділи керуються під час формування податкових бюджетів та передають «вгору» для подальшого узагальнення і бюджетування податків по підприємству в цілому.

Кожен з наведених підходів має як свої переваги, так і недоліки. Так, перевагою підходу організації «згори-вниз» є визначення керівництвом підприємства чітких стратегічних параметрів господарювання на перспективу, які слід враховувати у процесі бюджетування як діяльності в цілому, так і податків і зборів зокрема. Однак, чіткість таких параметрів звужує бачення і креативність прогнозування структурних підрозділів, які змушені дотримуватись заданих напрямків і обсягів господарювання. Водночас, суттєвим недоліком підходу організації бюджетування «знизу-вгору» є відсутність у нижніх рівнях управління та структурних підрозділів бачення загального корпоративного стану підприємства та розуміння стратегічного напрямку його розвитку, що є важливим у процесі планування діяльності суб'єкта господарювання. Зрозуміло, найбільш оптимальним залишається третій підхід до організації бюджетування податків – «згори-вниз / знизу-вгору», який поєднує пе-

реваги та відкидає недоліки двох попередніх підходів. Однак, властивим недоліком останнього є значна витрата часу та дорого вартісне його здійснення.

Висновки. У ході проведених досліджень встановлено, що бюджетування податків і зборів є важливим елементом системи корпоративного податкового менеджменту, які в сукупності відіграють провідну роль в управлінні діяльності підприємства, адже, податки на практиці є важливим інструментом економічного регулювання, ефективним важелем впливу на більшість бізнес-рішень, часто змушуючи керівників кардинально змінювати тактику дій господарюючого суб'єкта та вносити корективи в його операційну діяльність. При цьому, вважаємо, раціональна організація та ефективність здійснення податкового бюджетування на підприємстві можуть бути досягнуті за умови належного дотримання мети бюджетного процесу, чітких завдань, принципів та реалізації основних етапів здійснення обліково-аналітичних процедур бюджетування податків і зборів.

Література

1. *Іванов Ю. Б.* Податковий менеджмент: [підручн.] / Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий, А. Я. Кізім, В. В. Карпова. – К.: Знання, 2008. – 525 с.
2. *Левченко Н. М.* Бюджетування податків на під-

присмстві / Н. М. Левченко, Я. В. Книш // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ekpr/2010_35/Zm/22PDF.pdf.

3. Податковий кодекс України зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

4. *Поддєрьогін А. М.* Корпоративне податкове планування у фінансовому управлінні підприємством / А. М. Поддєрьогін, В. К. Черненко // Фінанси України. – 2011. – № 4. – С. 47-54.

5. *Шкроміда Н. Я.* Оптимізація податкового навантаження як складова формування податкової політики суб'єкта господарювання в умовах кризових явищ / Н. Я. Шкроміда // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий журнал. – Івано-Франківськ: Вид-во ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018. – Вип. 14. – Т. 2. – С. 179-185.

1. *Ivanov, Y.B., Krysovaty, A.I., Kizyma, A.J., and V.V. Karpov.* Tax management, Znannya, 2008.

2. *Levchenko, N.M., Knysh V.Ya.* Taxation of the enterprise, nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ekpr/2010_35/Zm/22PDF.pdf. Accessed 30 Oct. 2018.

3. Tax Code of Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine, zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. Accessed 31 Oct. 2018.

4. *Podderyogin, A.M.* Corporate Tax Planning in the Financial Management of the Enterprise. *Finances of Ukraine*, vol. 4, pp. 47-54.

5. *Shkromyda, N.Ya.* Optimization of tax burden as a composition of formation of taxable policy of business entrepreneurs in the conditions of crisis. *Current problems of the region's economy development: scientific journal*. vol. 14, pp. 179-185.

УДК 339.7

Благун І. І.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕОБАНКІНГУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

У статті досліджено особливості формування необанків в світі та перспективи їх розвитку в Україні. Визначено підходи до сутності поняття необанкінг в структурі банківської системи України. Проведено порівняльну характеристику елементів діяльності необанкінгу в світі та в Україні, яка враховує осо-

бливості та інтереси всіх учасників ринкового процесу.

Ключові слова: необанкінг, "мобільний банк", "віртуальний банк", "інтернет-банк", "цифровий банк".

THE PECULARITIES OF FUNCTIONING OF NEOBANKING SYSTEM IN UKRAINE

Special aspects of the formation of neobanks in the world and their development in Ukraine were investigated in this article. The approaches to the essence of the concept of "neobanking" were defined in the structure of the banking

system of Ukraine. A comparative description of the elements of activity of the neobanks in the world and in Ukraine was carried out, which takes into account the peculiarities and interests of all participants in the market process.